

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

ASTRONOMICVM

quibus in Ianuario perspectis, indicem X inducis, ideo quia natuitas habeatur centenaria, ne cum plane exacta. Post hac cum filo 24 Februarii diem, natalem scz Cæstatis signa, vnde cum eodem filo contra dierum ordinem procede eosq; donec vel ♂ vel ♀ occurrat, ♂ autem offertur, quæ genituras huius præventionalis (licet inepti tamen astrologis notissimo vocabulo, tu si maus, præcedentem dicere nil erraueris) oppositionis, quoniā natuitatem præcedit oppositionis ista, vocabitur. Per quam vbi filum traduxeris, in Diario sive Calendario 14 Februarii diem, quo contingit huiusmodi oppositionis, cernes. Quanq; is Bissextilis sit annus, non opus tamen fuerit diem demere, cum lux præventionalis sive præcedentis oppositionis 24 Februarii non excedat, imd 14 dies, qui inuenitur, recipiendus pro eo.

¶ Regi FERDINANDO natalem scimus annum 1503, velut antea, index X similiter, vt prius diem o horam 22 minutum 54 Ianuarii superiacet. Ostensor modo Y super Ianuarii diem 15 vel 16 statue, & tertius annus, regius scz, in limbo rotæ X expressus, idem cum filo notandus venit. Subtus vero filum proxima cum 11 signata, in rotula videlicet Y, ducenda est. Post hoc filum, vbi 10 diei Martii, Natalicio regis, impositum, ab hinc retro subinde quo ad ♂ vel ♀ obueniat, ductum fuerit, coniunctio primum occurſare, filumq; subire, horis aliquot post 25 Februarii diem, videbitur. Coniunctioni huic oblatæ II astant, quæ præsentis anni secundam esse eandem significant. Natuitas autē hæc regia Astronomiæ coniunctionalis, eò quod coniunctio prima occurſarit, nominabitur. Quo deinceps ordine in annis Christo prioribus, agendum sit, paulo infra habebitur.

ENVNCTIATVM VICESIMVM TERTIVM

Lunæ, Capitisq; ut dicitur, Draconis, seu Caudæ eiusdem, proposito, quouis & anno, & die, & mense, coniunctio nem medianam inuenire, perq; illam futura sit, nec ne aliqua luminarium obscuratio, eodem temporis spacio, citra difficultatem aut dubium, præſagire.

ODEM QVO DIES, QVIBVS
Sol & Luna coniunguntur vel opponuntur, indagasti modo, Lunam & Caput draconis coire quoq; scies. Radice tantummodo alia ex præsenti tabella excepta, indiceq; Z suum in locum deducto. Quæ res paradigmate clarius euadet. ¶ Annus 1500

Cæsari CAROLO natalis, radicem habet, dies 11, horas 23, M 14, Eadem radix in præcedentis figura Ianuario perspecta cum indice Z signatur. Quia vero annus est nondum plenus V quoq; index cum Z coniungatur, sic agenti rotæ satis commodè ordinatae erunt. Iam ergo filum orbiculatum omnibus inducito, & coniunctionibus & oppositionibus, quando si qua subincidit caudæ vel capitum Draconis linea, filo, pronuntiare futuram eclipsis in ea coniunctione vel oppositione potes. Horam vero futuræ cognoscere datur nondum, donec certus sis, vtrum die coniunctio illa oppositio no[n]tueueniat. Interdiu enim eclipsis Lunæ nemini fiet, sicut neq; in nocte Sol deficere conspicitur. Satis igitur nunc esto cognosce die ne futura eclipsis an noctu sit. Vt 12 Maii ♂ & ☽ cœnitur caudam propæ, quo quidem die præſagire liceret eclipsis, nisi ex sequentibus constaret oppositionem illam diurnam existere. Itē licet 27 mensis eiusdem ♂ appareat, ea tamen cum sit nocturna nequaq; animaduertenda est, sic & coniunctio 11 Iunii caudalis, quoniā Luna iam digressa longius est, non amplius sperabitur. Verum ♂ Nouembbris ēm mediam ♂, eclipsis Lunæ omnino futura est, quia nocturna oppositio & vera, 5 die contingit. Considerati reliquias anni presentis oppositiones, 20 quoq; Nouembbris prope caudam altera videtur, at, quoniā longius quid distet, neque illuc eclipsis expectanda fuerit. Diuersa in Solis eclipsis habetur ratio, vbi licet non ex amissi coniunctionum lineæ & capitum, sive caudarum conuenient, nihilominus tamen eclipsis fieri possibile est, & id ratio diversitas aspectus, vt terminus eclipticus ☽ demōstrat. ¶ Rex FERDINANDVS eandem cum Cæsare radicem obtinet proinde X & Z ostensora iidem perdurat. V autem rotula pro anno 3 posita in limbo Z, & Y rotula pro anno quoq; tertio in limbo X (quoniā rex 3 post sequinilesimum natus dicitur) recte locata, rotas omnes quatuor recte disposueris. Instrumento itaq; sic ordinato, filum singulis coniunctionibus & oppositionib;

infer,

Exemplū Res
gis FERDI
NANDI

CAESAREVM

infer, vbi si caput aliquod vel cauda filum subit, luminaris alicuius detectum certo prædicere potes, veluti 27 Martii, Solis deliquit, nisi noctu foret, & Lunæ eclipsis 11 Aprilis, & 5 Octobris, si non interdiu contingeret. ¶ Ante Christi tempora agendi ratio Ante Christi non est differens à priori, nisi quod annum propositum subtrahis operadi modus à centenario maiori, quod residuum, anni residu vocantur. Radicem deinde centenarii majoris quæsitam cum ostensoribus X & Z signas. Annos vero reliquos cum Y & V indicibus exprimitis, quemadmodum supra dictum est.

ENVNCTIATI HVIVS VICESIMI SE cundi additamentum sive complementum.

ANQVAM PRECEDENS ENVNTIATUM sufficienter, & per se sibi constet, nihil secus tamen aliud insuper addere libuit, immo necessum fuit, & hoc iccirco, quia filum prioris non adeo exacte quem usi diem coniunctionum & oppositionum eclipsis possibilites denotat, papiri vitio, quæ, nescio quomo do, dum intercedendum paulo humores vberius conbibit, nunc laxari, nunc coarctari solet. In presenti adhuc precilius omnia cognosci queunt. Licet vero cum spirali instrumento idem agas quod cum instrumento draconibus pleno, difficultas tamen non vulgaris operationi sive vniuersi eiusdem incumbit. Verum quia alterum alterius requirat officium, neq; satis perfectè vnum ex his operetur, ideo vtrumq; sibi opposita locauimus, ita, vt paginam vertere nemo cogatur, qua ratione instrumenta situm suum & verificationem plerūq; amittunt. Sciendū præterea rotulas huius duas idem efficere, quod quattuor prioris instrumenti faciunt, vñus tamen præsentis est huiusmodi. Vbi prioris instrumenti rotas recte ordinaueris sinistras, ordina & presentis duas eodem modo. Radicem eandem, coniunctionis vel oppositionis, qua vñus es in disponenda rota X prioris quere in Ianuario Calendarii ibidem inserti, id est, spiralis, primum die radicis habito, in limbo exteriori quoq; radicis horas lustra, quilibet autem gradus horam vnam designat, vnde radicis minuta quoq; colligi possunt, per minuta illa filum traducitur, cui index X Y rotæ inferioris substituitur. Deinceps in limbo eiusdem orbis annus requiritur currens, ad quem coniunctio vel oppositio, vel eclipsis possibilis desideratur, annus ille cum filo signatur, eidemq; denuo ostensor X Y subiungitur, inferioris scz rotæ, ita autem rotæ illa ultimum sui locum sortita est. Index ille cum nota X & Y signatur, eò quod tantum prestat atq; illi duo prioris orbes, alter cum X, alter cum Y notatus. Ab hinc rotam dispositione superiori non secus ac illam, radici coniunctionis inferens Lunæ scz & Capitis Draconis, & hoc in Ianuarii diebus & horis. Rota hæc pariter literas gerit duas, Z videlicet & V, eadem enim agit, quæ alia duæ seorsim, altera cum Z, & altera cum V signate, super quibus Dracones sunt, prioris scz instrumenti. Sic autem duæ illæ rotæ depositæ omnino ad vñum sunt. His ambobus sic ordinatis Instrumentis, videndum in priori quanam cyfra coniunctio vel Oppositio, quam scire cupis, insigniatur, tum quando euenit, an prima, an secunda, antertia &c sit ab anni principio facta, per eam filiū diam extensis, notat in quem mensem & diem coniunctio vel Oppositio incidat. Simili numero aut cyfra in posteriori require instrumento in rotula X Y, vel coniunctionum (quales nigri scula representant facies, vel oppositionem, cuiusmodi flava Lunarisue color exprimit) filiū vero recta istius faciei diametro superpone, quod ita extensum in limbo exteriori coniunctionis vel oppositionis horæ minutumq; denotat. Adhæc obserua quo in loco filum contingat mēsem, in quo coniunctio vel oppositio reperta est per instrumentū prius, cyfra enim tunc ostendit verum diem coniunctionis vel oppositionis mediae, tam factæ quam fienda. Diem ita cognosces, A filo extenso contra signorum ordinem sive dierum numerum retro perge, donec occurrant mensium nomina, non autem secundum dierum ordinem, sic enim falli possis, precipue, si mensium nomina primo obuenirent eorum in quibus dierum numerus incipit. Inter menses igitur hos, mensem illum require, cuius ♂ nem vel ♂ nem priori in instrumento offendisti in suo autem spirali circulo digitum tuum ad filum vñp pro moue, iuxta quod verum diem agnosces, & hoc si annus currens existat Communis aut Civilis. Idem in Bissextili quoq; euenit, sed à principio anni ad 24 Februarii diem dumtaxat. Post quem si frat coniunctio vel oppositio perpetuò vñus dies auferendus est, veluti si filum indicet primum Martii, pro eo 29 Februarii summatur, aut si filum notet 2 Martii, pro secundo primus capiatur. Simili modo in reliquis agitur. Instrumentum hoc non factum est quo horas & minutæ per illud indages, sed diem tantummodo, illumq; verissime. Horas tamen & minutæ cognituras certò, proximum accedas instrumentum oportet. In eo enim nihil deest talia querenti. Præterea si cognoscere cupias, vtrum in anno eclipsis aliqua, tam Solis, quam Lunæ, sive vna, sive plures sint euenture, tum considera in priori instrumento quoties cauda vel caput aliquod coniunctioni aut oppositioni concurrat, cyfra interim diligenter notata, quota

Cur quilibet
orbis geminas
habeat litteras

Vñus instrume
ti.

Quomodo in
anno Bissextili
procedendum
sit,

Quo pacto co
gnoscatur ecl
ipsis futura in
♂ vel ♀.

G III nam

Exemplū
CAROLI
Imperatoris

Per Draconis li
ueantillige ter
minū eclipsiticū,
quoties scz filiū
bius modi
area, id est, ter
minū eclipsiticū,
incident, Solis
fieri eclipsis
demōstrat, Lu
ne uero deliqū,
quoties filiū talē
figū attin
git. In aliq; ue
ro exēplaribus
possumus termi
nū Solis sic e
Lunæ sic d

Exemplū Res
gis FERDI
NANDI.